

De lerende Euregio: *naar een Euregionaal kennisnetwerk voor de versterking van Euregionale arbeidsmarkt en opleidingsstructuur.*

Penvoerende organisatie: ROC Nijmegen e.o.

De lerende Euregio: naar een Euregionaal kennisnetwerk voor de versterking van Euregionale arbeidsmarkt en opleidingsstructuur.

Voor een gemeenschappelijke ontwikkeling van economie en arbeidsmarkt over de grens is het vooral van belang dat potentiële partners elkaar snel weten te vinden en dat de positieve ervaringen die bij samenwerking worden opgedaan verspreid worden binnen de Euregio. Nu, na vier jaar samenwerking en uitwisseling in de Euregio Rijn Waal in het kader van Interreg is het van belang de ervaringen die zijn opgedaan te systematiseren en informatiesystemen aan beide zijden van de grens toegankelijk te maken en te koppelen.

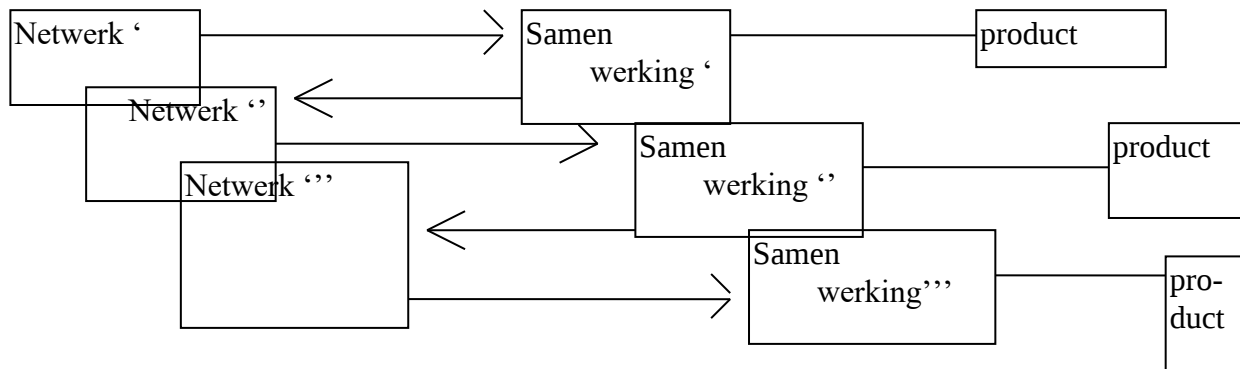
Het doel van het onderhavige project is het scheppen van een netwerk voor informatie - uitwisseling en voor afstemming van grensoverschrijdende initiatieven tussen de actoren in de Euregio Rijn Waal die betrokken zijn bij de euregionale arbeidsmarkt en opleidingsinfrastructuur. Het te ontwikkelen netwerk dient na afloop van de projectfase medio 2001 door de betrokken actoren in stand gehouden te kunnen worden. Het netwerk zal ontwikkeld worden volgens recente inzichten op het gebied van lerende systemen. Essentieel aan dit concept is dat de betrokkenen de dragers en de verantwoordelijken moeten zijn voor onderhoud en uitbreiding van het netwerk. In de ontwikkelingsfase zal de energie worden besteed aan de ontwikkeling van:

- een adequaat en laagdrempelig informatiesysteem
- sectorale en sectoroverstijgende samenwerkingsstructuren met een open karakter
- een praktische toepassing van het concept van lerende systemen op de situatie van de euregionale arbeidsmarkt en opleidingsinfrastructuur.

Bij de vorming van dit netwerk wordt aangesloten bij recente en actuele samenwerkingsinitiatieven in de Euregio Rijn Waal binnen de domeinen arbeidsmarkt en beroepsopleidingen. Voorts zal de netwerkvorming zich richten op sectoren en branches waarin grensoverschrijdende samenwerking bij opleiding en grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit op dit moment of in de nabije toekomst kansrijk is.

De opbouw van het netwerk vindt plaats door het initiëren van uitwisseling en samenwerking van managers van scholen, docenten, praktijkopleiders, vertegenwoordigers van bedrijven, cursisten en leerlingen bij het optimaliseren van leerplannen, opleidingsmateriaal en beroepspraktijkvorming. Parallel aan deze uitwisseling zal de projectleiding een systematiek ontwikkelen om ervaringen en informatie op branche niveau en op euregionaal niveau te kunnen vastleggen en overdragen. Deze systematiek wordt ontwikkeld in nauw overleg met vertegenwoordigers van de organisaties die het project dragen.

De ontwikkeling van het netwerk en de grensoverschrijdende samenwerking versterken elkaar.

De regio: de optimale schaalgrootte voor effectieve netwerken.

Naarmate de Europese eenwording voortschrijdt wordt het cruciale belang van de regio zichtbaar. De schaalgrootte van de regio heeft enkele belangrijke voordelen:

- De overzichtelijkheid van de beslissingen en beslispartners: men ziet daadwerkelijk de gevolgen van acties.
- De fysieke nabijheid: partners kunnen snel wederzijds vertrouwen winnen
- De noodzaak tot het zoeken naar win-win situaties aangezien iedereen belang heeft bij een synergie en goede verstandhouding in de eigen leef- en werkomgeving ook op de langere termijn.

Deze schaalvoordelen gelden in het bijzonder binnen de domeinen van arbeidsmarkt en opleiding waar niet alleen ondernemingen en instanties maar ook de werkende, werkzoekende en lerende individuen tot actie en initiatief worden uitgedaagd. We zien dan ook dat juist hier regionale netwerken een steeds grotere rol gaan spelen: Aan beide zijden van de grens bestaat een veelheid aan regionale netwerken waarin actoren binnen economie, arbeidsmarkt en opleiding met elkaar in een geïnstitutionaliseerde of stabiele vorm van uitwisseling samenwerken. Voorbeelden hiervan zijn in het Nederlandse grensgebied de Stichting Werk en Vakmanschap en de Technocentra i.o. in het Duitse grensgebied het project Regionale Berufsbildungs- Informationssysteme (ReBIS). Wetenschappers bestuderen deze regionale initiatieven en herkennen daarin rationele patronen en nieuwe niet - bureaucratische vormen van samenwerking met als trefwoord: *de lerende*

regio.1) Enkele belangrijke kenmerken van deze vormen van organisatie van de relevante actoren binnen een domein zijn:

- het potentieel (kennis, talent, strategische kansen) van alle actoren wordt gestimuleerd
- samenwerking gebeurt op basis van gezamenlijke verantwoordelijkheid en door een organisatiemodel dat begint aan de basis (bottom up)
- organisatie vindt daar plaats waar een directe behoefte bestaat.

Deze gedachte staat haaks op de traditionele wijze van organiseren volgens technocratische principes waarbij veel energie wordt besteed aan het centraal organiseren van een alomvattende matrix van regels, procedures en informatiekkanalen. Geheel anders is de groeivorm van "lerende netwerken": hierbij worden uitsluitend die delen van het netwerk waarbinnen interactie en uitwisseling gewenst is gestimuleerd om bouwstenen binnen de kennisinfrastructuur te ontwikkelen. Daarbij is het evenwel van cruciaal belang, dat vast gehouden wordt aan een gemeenschappelijke strategie van informatiebeheer.

De noodzaak van kennisbeheer

De ontwikkeling van de internet-technologie heeft ons geleerd dat de versnelling van de beschikbaar van kennis ook leidt tot de accumulatie van de totale kennis die zelfs kan leiden tot een blokkade door overaanbod. Binnen de domeinen arbeidsmarkt en opleiding is een dusdanige hoeveelheid gegevensbestanden beschikbaar dat zonder een doordachte informatie-beheersing toegankelijkheid en benutting op de diverse gebruikers-niveaus nauwelijks nog mogelijk is.

Meer dat ooit is kennisbeheer een factor van belang.

Een lerend systeem in de Euregio Rijn Waal

Het concept van lerende regio's is juist voor de euregio een uitdaging. De Euregio Rijn Waal kan als "lerende Euregio" een voorbeeldfunctie krijgen. Grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van arbeidsmarkt en opleiding zijn onmogelijk zonder effectieve kennisuitwisseling. Recent onderzoek naar grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit onder bewoners van de Euregio Rijn Waal laat zien dat het vooral van de durf tot initiatief van het individu en de individuele onderneming afhangt of de voordelen van de potentiële euregionale arbeidsmarkt worden benut. Méér kennis van de euregionale arbeidsmarkt is daarbij bijna steeds aanleiding tot méér grensoverschrijdende activiteit. 2)

Die beschikbaarheid van kennis binnen de euregio wordt bemoeilijkt door verschillen in nationale en regionale kennisstructuren en systemen die in de

loop van de jaren zijn geëvolueerd. Een functioneel euregionaal kennisnetwerk zal een geheel nieuwe informatie-infrastructuur moeten ontwikkelen die geen afspiegeling kan zijn van de bestaande kennisnetwerken aan beide zijden van de grens. Kenmerkend voor deze informatie - infrastructuur is dat:

- een gemeenschappelijke expertise wordt ontwikkeld over alle relevante kennissystemen in de euregio op het gebied van arbeidsmarkt en opleiding.
- bij de actoren die zich verantwoordelijk voelen voor het netwerk vaardigheden worden ontwikkeld om het netwerk te gebruiken én het aan veranderende omstandigheden en eisen aan te passen,
- er een geschikte systematiek wordt ontwikkeld waarmee stap voor stap kleine thematische eenheden worden opgebouwd die aansluiten bij de behoefte van categorieën gebruikers.

Opbouw van het Euregionaal kennisnetwerk

De opbouw van een euregionaal kennisnetwerk gebeurt door het evalueren en documenteren van recente en actuele samenwerkingsinitiatieven en het stimuleren van nieuwe initiatieven van grensoverschrijdende samenwerking. Kern van het project is dat werkend aan concrete uitwisseling en samenwerking een optimale formule wordt gevonden voor de opbouw en bestendiging van een euregionaal kennisnetwerk:

- 1) dat past bij de behoeften van de gebruikers in de euregio
- 2) dat zorgt dat ervaringen en contacten niet steeds opnieuw moeten worden opgebouwd of hersteld
- 3) waar actoren snel de juiste partners kunnen identificeren en benaderen
- 4) dat een toegankelijke zoekstructuur kent
- 5) waarbinnen kan worden doorverwezen en doorgekoppeld naar bestaande databases en documentaties.
- 6) waarvan de waarde door de betrokken actoren wordt ingezien hetgeen tot uitdrukking dient te komen door een gemeenschappelijke inspanning om het ontstane netwerk te onderhouden en te actualiseren.

Centrale kenmerken van het netwerk moeten zijn: *flexibiliteit en duurzaamheid*.

Relevante branches en sectoren binnen de Euregio Rijn Waal

De ontwikkeling van het euregionale netwerk richt zich op die branches of sectoren waar grensoverschrijdende samenwerking plaats vindt of dit door de betrokken actoren op grond van economische en arbeidsmarktmotieven wenselijk wordt geacht. Voor een deel zijn deze sectoren en branches op dit moment reeds in beeld:

- In 1995 en 1996 werden in de Euregio twee conferenties (op 13 november 1995 in Duisburg en 19 januari 1996 in Kleef) georganiseerd gericht op kennismaking en uitwisseling tussen de actoren in de metaalnijverheid en de Electrotechniek. Er bleek bij bedrijven, scholen en belangenorganisaties een

grote belangstelling te bestaan voor structurele uitwisseling en samenwerking binnen de Euregio Rijn Waal. In het kader van dit project zal dit contacten - netwerk *Metaal en Elektro* dan ook zeker worden gereactiveerd.

- Intussen is duidelijk dat in de *Procestechiek en Laboratoriumtechniek* grote belangstelling bestaat voor structurele samenwerking. Dit komt tot uitdrukking in een separate aanvraag in het kader van Interreg in deze Euregio die o.a. gericht op het in kaart brengen van economische activiteit en opleidingsfaciliteiten in het grensgebied.
- Uit het onderzoek naar arbeidsmobiliteit in de Euregio "Kansen over de grens" (1999 2), blijkt dat *Transport en logistiek* een sector is, waar op dit moment veel arbeidsmigratie plaats vindt.
- Branches waar in het recente verleden uitwisseling en samenwerking over de grens plaats vond en waarvan de ervaringen in het kader van dit project zullen worden geëvalueerd en gesystematiseerd zijn:
 - Horeca
 - Handel
 - Gezondheidszorg

Het is evenwel heel goed mogelijk dat uitwisseling en samenwerking in andere branches zal worden gestimuleerd op grond van de op dat moment bestaande behoeften.

Projectactiviteiten gericht op netwerkvorming

Het euregionale kennisnetwerk wordt opgebouwd door het initiëren en documenteren van de volgende activiteiten in nader te bepalen sectoren en branches :

- Workshops voor vertegenwoordigers van opleidingsinstellingen, bedrijven en brancheorganisaties gericht op voorlichting en informatie-uitwisseling over branchespecifieke ontwikkelingen aan beide zijden van de grens.
- Exemplarische uitwisseling van leerlingen en docenten, gericht kennismaking met opleiding en bedrijven binnen de branche in het buurland.
- Exemplarisch ontwikkelen van begeleidend materiaal voor uitwisselingsactiviteiten gebaseerd op ervaringen die in de afgelopen periode in euregionaal verband zijn ontwikkeld.
- Aanleggen van een toegankelijke vergelijkende documentatie over opleidingssystemen en -structuren, met gebruikmaking van bestaande databases van partners binnen de euregio voor nader te bepalen branches en sectoren.
- Systematisering van ervaringen die in de eigen Euregio zijn op gedaan met:
 - Erkenning van diploma's en certificaten
 - Bi- diplomering
 - Benutting van opleidingsvoorzieningen over de grens.

Bij deze systematisering wordt gebruik gemaakt van de verkenningen die in de afgelopen jaren zijn uitgevoerd 3)

- Stimuleren van initiatieven tot gemeenschappelijke opleidingsactiviteiten in euregio -verband.
- Opzetten van een euregionaal informatienetwerk waarin omvattende informatie over meerdere branches kan worden afgeroepen met betrekking tot:
 - opleidingsvoorzieningen en opleidingsaanbod
 - economische bedrijvigheid
 - vergelijkbaarheid van certificaten c.q. opleidingen
 - branchespecifieke activiteiten en manifestaties
 - stage- leerplaatsen en banenmarkt.
 - adviserende en dienstverlenende instanties

Projectpartners.

Het initiatief tot dit project werd genomen door:

- Industrie und Handelskammer Duisburg
- Regionaal Opleidingencentrum Nijmegen en Omstreken.
- ITS Nijmegen
- Lambert Teerling, training en advies voor beroepsopleidingen

In de periode april t/m juni 1999 wordt deze groep uitgebreid met relevante actoren in de Euregio. Het gaat hierbij o.a. om de volgende potentiële actoren in de Euregio Rijn Waal:

- de regionale afdelingen van overkoepelende organisaties van de sociale partners
- de instanties voor arbeidsbemiddeling
- de instellingen voor beroepsonderwijs en educatie
- de kamers van koophandel, industrie en ambacht

Specifiek voor de betrokken sectoren en branches:

- Landelijke organen beroepsonderwijs
- units of sectoren van betrokken ROC's en Berufsschulen
- Regionale afdelingen van brancheorganisaties

In de komende maanden zal een informatieronde worden georganiseerd gericht op vertegenwoordigers van deze organisaties en instanties. Ter afsluiting van de voorbereiding van deze projectaanvraag zal op initiatief van de IHK Duisburg op 11 juni te Kleef een workshop worden georganiseerd met als titel: ”

Mobilitätsfördernde Ausbildungsmaßnahmen in der Euregio”. Ter afsluiting

van deze workshop zal een overzicht met de deelnemende organisaties en een voorlopige stuurgroep bekend gemaakt worden. Dan zal ook duidelijk zijn tot welke sectoren en branches zich de netwerkvorming in de periode 1999 - 2001 uit zal strekken.

Projectstructuur

Gedurende de projectperiode worden de projectactiviteiten gecoördineerd door een *Nederlands Duits projectmanagement*. Dit projectmanagement legt verantwoording af aan een *stuurgroep*. Stuurgroep en projectmanagement dragen zorg dat medio 2001 een ondersteuningsstructuur in het leven is geroepen die de continuïteit van het netwerk (onderhoud en innovatie) zal bewaken.

Het projectmanagement bestaat uit senior-medewerkers van de volgende instituten:

- Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen: Themagroep Beroepsonderwijs en arbeid.
- Gerhard Mercator Universität Duisburg.
- Lambert Teerling, *training en advies voor beroepsopleidingen*

De partners die het projectmanagement vormen hebben complementaire expertise op gebied van: beleidsgericht onderzoek op gebied van onderwijs en arbeidsmarkt, deskundigheid op het gebied van lerende systemen, ervaringen met projectmanagement in Nederlands- Duitse samenwerkingsprojecten en deskundigheid bij het begeleiden van innovatieprocessen in het beroepsonderwijs.

In het recente verleden werkten ze samen in euregionaal verband.

De stuurgroep zal worden samengesteld uit vier vertegenwoordigers van de deelnemende organisaties, waaronder in ieder geval een vertegenwoordiger van de penvoerende organisatie en van de Euregio Rijn-Waal.

Het projectmanagement heeft de dagelijkse leiding van het project en rapporteert aan de stuurgroep.

Begroting.

In deze begroting zijn alleen de kosten opgenomen die te maken hebben met de directe uitvoering. Veel kosten die gemaakt worden voor feitelijke uitwisselingsactiviteiten zullen door de belanghebbenden uit andere middelen worden betaald.

Personele Kosten

Directe uitvoering door vertegenwoordigers
van deelnemende organisaties
420 uur (uurtarief ECU 55,-)

ECU 23.100,-

Ontwikkelen database binnen Website
Euregio Rijn - Waal:

ECU 9.075,-

Materiële kosten voor het
organiseren van 3 seminars en een afrondende
conferentie

ECU 12.700,-

Drukkosten(uitnodigingen en publicaties)

ECU 4.600,-

Externe personele kosten
(uurtarief ECU 85,-)

Organisatie seminars en conferentie (224 uur)

ECU 19.040,-

Extern projectmanagement (534 uur)

ECU 45.400,-

Totaal:

ECU 113.915,-

Financiering:

Projectsubsidie Interreg:

ECU 76.295,- (67%)

Co-financiering ROC Nijmegen

ECU 14.520,- (13%)

Inbreng overige partners gekapitaliseerd in
werkdagen medewerkers (zie boven)

ECU 23.100,- (20%)

Kontaktadressen:

Drs L.Teerling, *Training en advies voor beroepsopleidingen*,
Graafseweg 274
6532 ZV Nijmegen
tel 0031243886160
fax 0031243886164
Email: *lambert.teerling@wxs.nl*

Dr J.Frietman
Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen
Postbus 9048
6500 KJ Nijmegen
tel 003123653527
fax 003124365599
Email: *j.frietman@its.kun.nl*

Noten:

1) zie: Lernende Regionen und regionale Gestaltung beruflicher
Qualifizierungspotentiale im deutsch-niederländischen Vergleich.
Konzept, Oktober 1998

Teil 1: Prof Dr Günter Kutscha, Die lernende Region als Strategie
"regionalisierter Strukturpolitik".

Teil 2 : Prof Dr Ben Hövels, Ordnungspolitische Rahmenbedingungen,
institutioneller Raum und Akteure: die Niederlande.

2) Kansen over de grens: arbeidsmobiliteit in de Euregio Rijn Waaal en de
euregio rijn-maas-noord. J.Frietman, G.Busse ITS/SFS 1999

3) zie: Lernen aus der Bidiplomierung, Colo december 1998